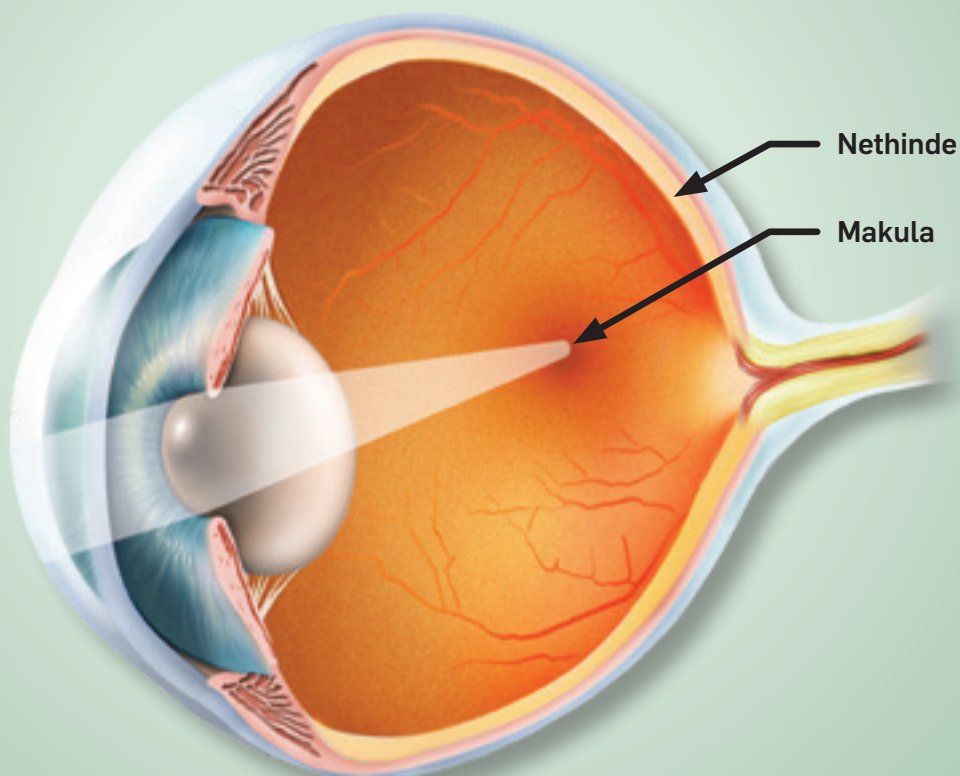

Figur 1

Øjets anatomi: Den gule plet, makula, ligger i nethindens centrum bagerst i øjet.

Ny behandling mod tør AMD er indtil videre uden effekt

– *men der forskes stadig*

Inger Christine Munch

Overlæge,
forskningslektor, ph.d.
Øjenafdelingen,
Sjællands
Universitetshospital

Medicinske illustrationer:
Mediafarm

I **EFTERÅRET** i år blev det offentliggjort, at den nye forsøgsmedicin Lampalizumab til tør AMD ikke har haft nogen effekt på udviklingen i sygdommen efter et år med behandling. Den tørre AMD forværredes altså lige meget over et år for alle de deltagende patienter,

uanset om de havde fået behandling eller ej.

Hvad er AMD?

Aldersrelateret makula-degeneration forkortes AMD og er en meget almindelig øjensygdom blandt ældre i Danmark. Sygdommen sidder i øjets nethinde, som ligger helt bagtil i øjet (se figur 1). Mange

kender også sygdommen som alderspletter på nethinden eller som øjenforkalkning. Den sidste betegnelse prøver øjenlægen at undgå, da sygdommen ikke har noget med åreforkalkning eller forkalkning i hjernen (demens) at gøre.

Sygdommen AMD er kendetegnet ved, at affaldsstoffer fra synsprocessen og fra immunsystemet aflejres i nethindens yderste lag. Det kan øjenlægen se som hvidlige pletter i nethinden, kaldet druser. Aflejringerne sker mest i nethindens gule plet, makula

(se figur 2), som er sæde for skarpsynet. Langt de fleste patienter med druser mærker intet til det, for nethinden kan stadig klare alle hverdagens synsopgaver. Patienter med druser vil ikke have problemer med at se fjernsyn, læse eller genkende folk på gaden. Har man blot druser, kaldes det tidlig AMD.

Hvad er våd AMD?

Våd AMD opstår, når kroppen prøver at fjerne aflejringerne (druserne) under nethinden ved at lade nye blodårer vokse ind i nethinden

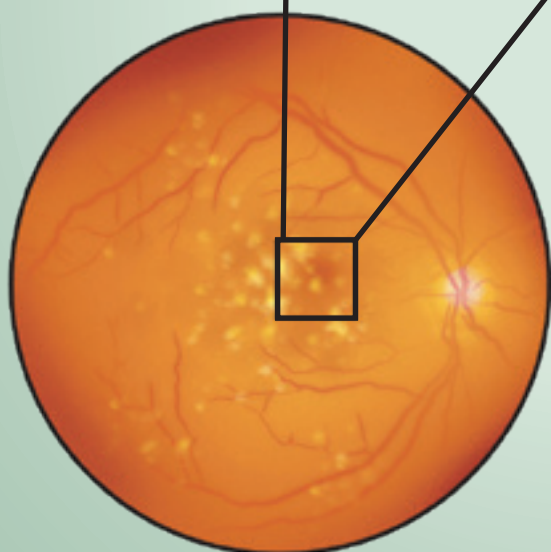
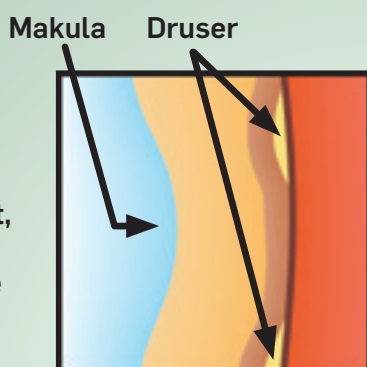

Figur 2

Tidlig tør AMD

B

Et tværsnit gennem den gule plet, makula, viser, hvor aflejringerne (druserne) ligger under nethinden.

Hvordan kan man vide, om man har AMD?

Der skal en øjenlæge til for at finde ud af, om man har AMD. Synsnedsættelse kan have mange årsager, også hos ældre.

C

Tidlig AMD.

D

Som regel er der ingen synsforstyrrelser.

A

Tidlig tør AMD, hvor der er aflejringer under nethinden og sjældent nogen synsforstyrrelser.

(se figur 3). De kan for så vidt godt fjerne druserne, men problemet er, at de nye blodårer vil lække væske, æggehvite og blod ind i nethinden. Våd AMD kan udvikles over uger til måneder. Fordi der lækkes væske i nethinden, kalder vi det våd AMD. Til sidst omdannes blodårerne til arvæv. Det betyder, at al synsfunktion i den gule plet ødelægges.

Som patient med våd AMD vil man opleve en sløret plet midt i synsfeltet, eller at lige linjer bugter. Det kaldes også formforvrængninger. For eksempel vil man se det, som at fugerne mellem fliserne på badeværelset slingrer, at vindueskarmene er skæve, eller

at tekstlinjer bugter og forstyrrer læsningen. Det sker, fordi væsken i nethinden får de lysfølsomme celler til at bule. Det ved hjernen ikke, så den tror, at det er omverdenen, der er noget galt med. Væsken i nethinden løber ikke ud ad øjet, så våd AMD har ikke noget at gøre med, at øjet løber i vand. Sidstnævnte skyldes tårer og ikke nye blodårer.

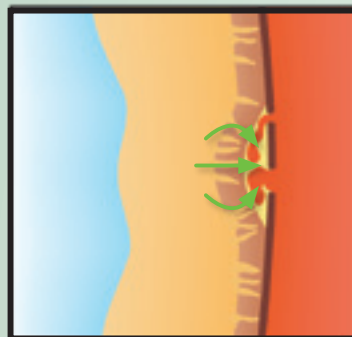
Våd AMD kan behandles ved, at man stopper væksten af de nye blodårer og får dem til at tætte sig, så nethinden bliver tør. Det sker med medicin, som skal sprøjtes direkte ind i øjet. Behandlingen skal gentages, oftest cirka hver anden måned, og den skal hyppigt

Figur 3

Våd AMD

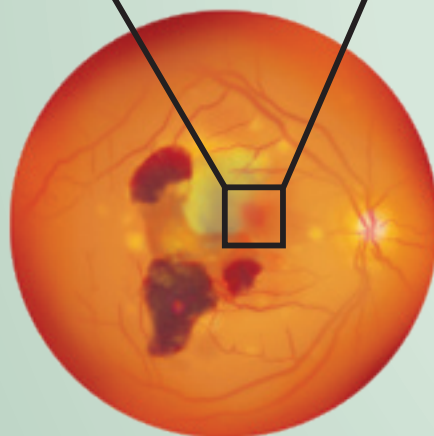
B

Et tværsnit gennem den gule plet, makula, viser, hvor nye blodårer vokser ind i nethinden.

A

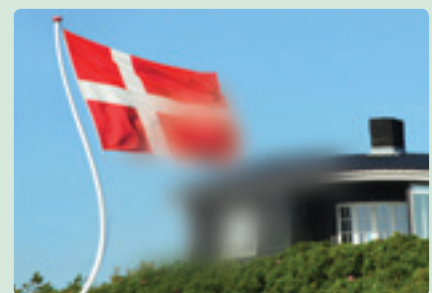
Våd AMD, hvor der er væske og blod i nethinden.

Hvordan kan man vide, om man har AMD?

Der skal findes tegn til for at finde ud af om man har AMD. Synsnedsættelse kan have mange årsager, også hos ældre.

C

D

Figur C og D:

Synsforstyrrelser med en sløret plet i skarpsynet og formforvrængninger.

fortsætte i flere år. Heldigvis oplever mange patienter, at synet bliver bedre med sprøjtebehandling. Og bare det, at det ikke bliver værre, betyder, at behandlingen virker.

Våd AMD kan forebygges ved at tage et specielt kosttilskud i høj dosis. Det reducerer risikoen for at udvikle nye blodårer med cirka en tredjedel. Kosttilskuddet indeholder E- og C-vitamin samt mineralerne zink og kobber foruden plantefarvestofferne lutein og zeaxanthin. Patienter med våd AMD på kun ét øje har størst gavn af behandlingen, idet de har en høj risiko for at udvikle våd AMD på det andet øje. På det danske marked findes flere

produkter. Se Øjenforeningens brochure om AMD.

Hvad er fremskreden tør AMD?

Ved fremskreden tør AMD sker der en nedbrydning af de lysfølsomme celler i nethinden (se figur 4). Som patient vil man opleve blinde områder i det centrale syn. For eksempel vil ord forsvinde under læsning, eller bogstaver hoppe. Som sygdommen udvikler sig, kan hele den gule plet visne, så man kun kan læse overskrifter, og kun ved at kigge lidt ved siden af teksten. På den måde må man lære at bruge nethinden uden for den gule

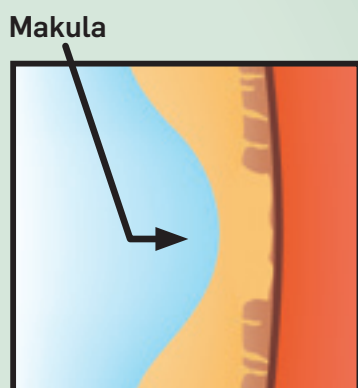

Figur 4

Fremskreden tør AMD

B

Et tværsnit gennem den gule plet, makula, hvor de lysfølsomme celler er forsvundet.

C

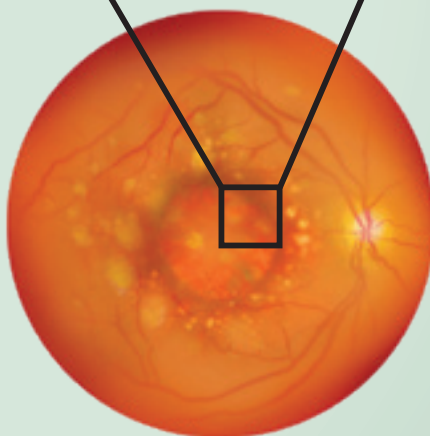
Hvordan kan man vide, om man har AMD?
Der skal... for at finde... har AMD. Synsnet... kan have mange årsager, også hos ældre.

D

A

Fremskreden tør AMD, hvor der opstår døde områder i nethinden.

Figur C og D:

Der er udfald i skarpsynet, så bogstaver og genstande forsvinder.

plet, men læsning bliver meget besværet og langsom og kan kun lade sig gøre med hjælpemidler.

Fremskreden tør AMD udvikler sig over år. Dog kan der ske mærkbar forværring over blot et halvt år, når sygdommen først har fået rigtig fat.

Der findes ingen godkendt behandling mod fremskreden tør AMD. Der er altså ikke nogen lægemidler eller behandlinger, som kan bremse udviklingen effektivt. Der er heller ikke nogen behandlinger, som kan genskabe de tabte lysfølsomme celler. Der foregår forsøg med stamceller, men forskningen er stadig i den tidligste fase, og der kører ikke på nuværende tidspunkt nogen forsøg med stamceller til AMD i Danmark.

Det eneste, som beviseligt kan forbygge fremskreden tør AMD, er at leve sundt ved at røre sig en halv time hver dag (gang, rengøring og havearbejde tæller også), spise en god kost med fisk og rigeligt med stærktfarvede grøntsager og bær og allervigtigst: Undgå tobak.

Patienter med fremskreden tør AMD kan stadig udvikle våd AMD, som så kan behandles med indsprøjtninger. Kosttilskud mod AMD har ikke nogen virkning på fremskreden tør AMD.

Forsøgsmedicin til fremskreden tør AMD

I december 2013 skrev vi i VÆRN OM SYNET første gang om en ny medicinsk behandling af fremskreden tør AMD med indsprøjtninger med lægemidlet Lampalizumab direkte

ind i øjet. Dengang havde lægemidlet lige været igennem de første forsøg (såkaldt fase 2) og havde vist lovende resultater. Hos en undergruppe af patienter med fremskreden tør AMD, som havde fået gentagne indsprøjtninger med Lampalizumab, var udviklingen i sygdommen bremset op.

Disse resultater fik medicinalfirmaet Roche til at gå videre med fase 3-studier med henblik på at få godkendt medicinen til behandling af fremskreden tør AMD. To store under-

søgelser kaldet Chroma og Spectri blev startet med hver knap 1.000 patienter fra hele verden. Fra Danmark havde vi fire patienter med fra Region Sjælland og syv med fra Region Hovedstaden. Der blev trukket lod blandt patienterne, så en tredjedel fik indsprøjtninger med Lampalizumab hver fjerde uge, en tredjedel hver sjette uge, og endelig fik en tredjedel placebo-behandling, hvor man lod, som om man gav en indsprøjtning uden at give medicin eller stikke i øjet.

Patienterne er blevet fulgt i to år, og i Danmark

fortsætter vi med at følge alle patienterne, som har været med. Det er resultaterne fra første behandlingsår i Spectri-studiet, som meget skuffende ikke har vist nogen effekt af Lampalizumab. I slutningen af november blev nogle af 1-års-resultaterne fra Chroma også offentliggjort, og heller ikke her havde Lampalizumab været virksomt. Lampalizumab bliver aldrig det gennembrud i behandlingen af tør AMD, vi havde håbet på. Heldigvis forskes der videre på fuld kraft, og vi arbejder for, at nye forsøgsbehandlinger bliver tilgængelige for danske patienter. ■

Lampalizumab bliver aldrig det gennembrud i behandlingen af tør AMD, vi havde håbet på. Heldigvis forskes der videre på fuld kraft, og vi arbejder for, at nye forsøgsbehandlinger bliver tilgængelige for danske patienter.